

PRĂVALEFAG
ȘI
FRUMOASA
ȚIGANCĂ

PRĂVALEFAG
ȘI
FRUMOASA
ȚIGANCĂ

POVEȘTI POPULARE CEHE

În românește de I. CIRCO, V. DINESCU

EDITURA TINERETULUI

ILUSTRĂȚII: TIA PELTZ

PRAVALEFAG ȘI FRUMOASA ȚIGANCA

Într-o țară îndepărtată, peste munți fierăștruiți de ape involburate, se întindea un codru des, în care omul abia de-și putea croi drum cu toporul în mână. Acolo viețuiau nestingherite fel de fel de fiare, dar mai cu seamă urși și lupi. Și de bună seamă că numai ei erau vinovați că, tocmai când ți-era lumea mai dragă, oameni și vite veniți în pădure după lemne, se mistuiau în întunecimile lor, fără urme...

Responsabil de carte: V. GAFFA
Tehnoredactor: I. CEAUSU

Det la cules 14.06.1962, Ban de tipar 14.09.1962.
Tiraj 40135. Hirtie C/Asi A. de 800 g/m².
Pl. 610x800-42. Căli nr. 1,2. Căli de tipar 1,82.
Comanda 3450. A. nr. 8192. Pentru bibliotecile
mici indicele de clasificare 8(R).

Întreprinderea Poligrafică „12 Decembrie 1918”
str. Grigore Alexandrescu 93-95,
București, R.P.R. (Comanda nr. 1737).

Dar iată că într-o bună zi se aciui pe-acolo, nu se știe de unde, un țigan. Era însoțit de nevastă și-o fetișcană de-o șchioapă — fiică-sa. Iși întinse omul cortul la marginea pădurii și nu trecu multă vreme și-și înălță acolo o căsuță veselă, înconjurată de stupi de albine. Atît le-a trebuit urșilor. Zi, noapte, tot căutau, se furișau ca hoții, la miere. De venit, veneau ei, dar de plecat, ba : nu apucau să se mai întoarcă. Țiganul nostru era treaz și-și păzea bine munca mîinilor lui. Și nu se mulțumi omul doar cu-atîta, ci se-avîntă prin pădure și o înțesă cu fel de fel de capcane meșteșugite în fel și chip, în care să se prindă animalele mari. Spaima puse stăpînire pe fiare ; se împrăștiară care încotro, ca boabele de nisip în vînt...

Așa au scăpat țăranii de prin părțile locului de năpasta urșilor și a lupilor. Și nu uitară să dea prețuire țiganului pripășit la poalele pădurii, pentru isprava lui de bine. Cînd zilele i se sfîrșiră, îl conduseră cu toții pe ultimul drum, mîhniți foarte, și se jurară ca nevestei și fiicei lui să-i dea mai departe cinstirea cuvenită. Femeile rămaseră tot în căsuța lor, cu puzderia de stupi de care se-ngrijeau cu sîrg. Fata crescuse mare și se făcuse o mîndrețe... Vorbeau între ei oamenii că nu le fusese dat să vadă pînă la ea atîta frumusețe, gingășie și bunătate...

Intr-o bună zi, se zvoni o năzdrăvănie : cică la niște țărani care-și doriseră toată viața un copil, fără să-l aibă, veni pe lume un băiețel mic cît o păpușică. Și să vezi minune : din princhidelul ăla — mai mult

jucărie decît pui de om — se tăcuse văzînd cu ochii un flăcău zdravăn cum nu-s mulți, căci cît creșteau alții într-un an, el creștea într-o singură zi...

Și-atît era de voinic băiatul, că deunăzi, însoțind pe tatăl său la tăiatul copacilor, numai ce se opinti o dată și scoase din pămînt, cu rădăcini cu tot, un fag bătrîn, care-o să le încălzească gospodăria o iarnă întreagă... De-atunci oamenii îl numiră Prăvalefag.

Intr-o bună zi, mergînd prin pădure după poame, Prăvalefag se întîlni față în față cu o namilă de urs care, nici una nici două, se năpusti asupra lui. Neînfricat, flăcăul nostru îl mirui cu securea drept în creștetul capului. La răcnetul cumplit al fiarei, țiganka și fiica ei, aflîndu-se prin preajmă, săriră să vadă

ce se petrece și nu mică le fu mira-
rea cînd văzură pe Prăvalefag lup-
tîndu-se bărbătește cu ursul. Bătrî-
na, mai ales, nu contenea să-i laude
vitejia. Dar parcă flăcăul o auzea !
Cum o zări pe fată nu mai izbuti
să-și dezlipească privirile de la ea.
Cînd se mai dezmetici nițeluș, porni
să se roage de bătrînă să i-o dea de
nevastă, că fără ea nu mai poate
trăi.

— Mai așteaptă, mai așteaptă,
băiete, îi răspunse ea rîzînd. Nu-mi
dau fata decît aceleuia care prin fap-
tele sale dovedește că în pieptul lui
bate inima unui om adevărat.

Plecă Prăvalefag la el acasă.
Zadarnic încercă să-l înduplece mai-
că-sa să-și ia gîndul de la fată. Flă-
căul își luă o traistă cu de-ale gurii,
încălțări trainice în picioare și por-
ni în lume, doar-doar o săvîrși vreo

faptă care să-l arate vrednic de dra-
ga lui.

Merse el ce merse și dădu de un
sat. Spre hotarul lui, un tei uriaș,
bătrîn de sute de ani, își trimetea
umbra înmiresmată pînă departe,
departe... Foșneau frunzele teiului
pe ramuri, îmbiind pe trecător la po-
pas, păsări felurite cîntau din zeci
de cuiburi, zumzuiau albine...

— Asta-i de mine, își zise Prăva-
lefag. Iată un bun prilej să-mi arăt
bărbăția. Și fără să aștepte o clipă,
se îndreptă spre copac, și dintr-o
răsuflase, îl smulse din pămînt ca
pe un fir de iarbă, măcar că tejul
avea o tulpină groasă că trei băr-
bați în putere nici nu-l puteau cu-
prinde...

Abia sîfîrși isprava asta voinicul
nostru și iute își luă traista la spi-
nare și pe-aici țî-e drumul. Nu se

opri decît la căsuța de la poalele pădurii.

— Sînt voinic cum puțini sînt pe lume. Cu o singură opintea am doborît un copac bătrîn de sute de ani. Dă-mi fata, o merit, am dovedit-o...

— Incetișor, încetișor, băiete. Ești puternic, asta o văzusem eu de cînd te-am cunoscut, dar încă n-ai săvîrșit o faptă care să te-arate că ești om întreg, adevărat... Ți-ai risipit puterea-n vînt și te mai și lauzi.

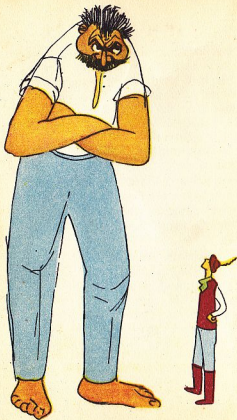
Și abia rosti bătrîna vorbele astea, că albinele din stupi, buluc pe Prăvalefag! Il înțepară cu vrăjmășie și nu-i dădură pace pînă nu-l văzură departe de casă: pasămite erau foc de supărate gizele că flăcăul prăpădisese fără nici o noimă teiul care le hrănea din belșug suratele...

Abătut mai fu Prăvalefag! Dar nu se lăsă și plecă iarăși în lume.

Merse el ce merse și ajunsese într-o țară în care tot poporul umbla îndoliat și se jelea. Mirat de ce vedea, Prăvalefag întrebă pe un trecător care li-e amarul.

— Cum, nu știi, străine?! Îi răspunse acesta. Iacă, pe meleagurile noastre s-a cuibărit un uriaș care pustiește tot ce-i iese în cale: sate, ogoare, oameni, vite, păduri și ape, nimic nu scapă nevătămat din fața sa.

Prăvalefag atîta aștepta: „Uite un prilej să mă arăt vrednic de mîna preafrumoasei fete“, își spuse el și zor, nevoie, ceru trecătorului să-l ducă la uriaș. Omul se codi ce se codi, căinîndu-i tinerețea, dar, pînă la urmă, îl lăsă aproape de uriaș,

iar el fugi înapoi cît îl țineau picioarele...

— Hei, tu, dihanie ! îi strigă Prăvafag uriașului. Grăbește-te încoace !

— Știi că ai haz, piticule ? rîse acesta. Cui crezi tu că poruncești ?

— Vii, ori ți-e frică ? îl îmboldi flăcăul.

— Frică ? ! Iată-mă-s îndată ! Ți-oi arăta eu frică, de-o să mă pomenești, dac-ăi mai apuca să scoți o vorbă !

Și se încinse o trîntă de se cutremura pămîntul, nu alta. Nu trecu mult și uriașul zăcea întins, fără suflare.

Prăvafag abia-și trase sufletul și zori la căsuța unde-și lăsase inima. Să se mai gîndească el la oamenii pe care-i scăpase de năpastă, să le spună cu un ceas mai devre-

me vestea cea mare, ca să se simtă și ei ușurați și fericiți?! De-asta îi ardea lui?!

— Dar, cînd să se apropie de căsuța cu stupi, albinele, roiuri-roiuri se năpustiră iar pe el, să-l alunge. De la fereastră, bătrîna îi strigă:

— Fugi, fugi că-i vai de tine! De voinic, ești voinic, dar încă n-ai cunoscut tîlcul adînc al omeniei! Și puterea fără omenie e deșartă!

Și Prăvalefag se văzu iar pe drumuri, în căutarea unei fapte pe care nici nu prea o înțelegea bine. Și cum rătăcea el așa, fără nici o țintă, mîhnit și gînditor, iată că se trezește într-un ținut în care, cu toată primăvara, totul era părăsit de parcă nu s-ar fi aflat pe-acolo suflare omenească. Oameni slabi, numai piele și os, zăceau tăcuți, în drum sau pe prispe. Ce se întîmplase?

Trei ani în șir o secetă năprasnică se abătuse peste ținutul acesta pîrjolind totul. Pe ogoare, în grădini, în livezi și pe pajiști nu crescuse fir de verdeață, necum roade. Vitele muriră de foame, oamenii, la fel. Cei rămași în viață așteptau să se stingă și ei, într-atîta slăbiciunea, foamea și neîncrederea în forța lor le rătăcise mințile.

Cînd pricepu despre ce era vorba, Prăvalefag nu stătu mult pe gînduri. „Nu pot să las atîta suflare să piară, își spuse el; „să-i ajut întîi și-apoi m-oi duce în lume să împlinesc fapta pe care mi-o cere bătrîna ca să-mi dea fata“.

Își suflecă voinicește mînecele cămășii și se-apucă cu hărnicie de treabă. Ațîță mai întîi focul în fierării. Plasele de păianjen și praful gros, ce acoperea nestingherit totul,

arăta cît de mult trecuse de cînd jarul nu mai încălzise vatra, barosul nu se mai auzise, iar foalele nu mai suflaseră, vesele, în focul încins. Prăvalesag începu să meșterească sape, lopeți, pluguri, grape. La început, singur. Lucra, nu glumea flăcăul și cînta despre vara bogată care va veni negreșit, despre holdele aurii legănate în vînt, despre belșugul care nu va întîrzia să sosească. Și munca și cîntecele sale pline de încredere prinseră să însuflețească oamenii aceia fără nădejde. Treptat, treptat, viața porni să se înfiripeze în ei. Începură să muncească alături de Prăvalesag. Brazdele fură trase adînc, în ele sămînța adusă de Prăvalesag, sac cu sac din satul său, începu să incolțească, udat de ploile de primăvară care căzură darnice, ca într-un an bogat. Rodul se

arăta îmbelșugat. Oamenii binecuvîntau ceasul care le adusese pe meleaguri un voinic cu inima atît de caldă, cu mîinile atît de puternice și cu capul atît de luminat:

Veni vremea secerișului. Pretutindeni, pe ogoare, oamenii lucrau cu voioșie...

Prăvalesag nu s-a urnit de lîngă ei pînă ce ultimul sac cu grîne și ultimul tîrn cu poame n-a luat calea hambarelor. Atunci abia își dădu seama flăcăul că e timpul să plece. Cînd se duse la izvor, să se spele, se privi pe îndelete în oglinda apei. Mai-mai să nu-și creadă ochilor; el să fie tînărul ăsta negricios, cu fața trasă și palmele bătătorite?! Dacă pînă acum, chipeș cum era, nu și l-a vrut bătrîna de ginere, darmită acum, nici vorbă că n-o să-l învrednicească nici măcar c-o privire...

Ros de îndoieli, cu sfială, Prăva-
lefag se apropie de căsuța din pă-
dure. Vroia doar s-o zărească pe a-
leasa inimii, să-și mai ogoiască pu-
țin dorul, și-apoi, să plece în lume,
după înțelegerea cu bătrîna.

Dar, ce să vezi? În prag îl aștep-
ta bătrîna, ținîndu-și fata pe după
mijloc. Îi făceau amîndouă semne,
cu prietenie. Iar albinele îi ieșiră în
întîmpinare, zumzuind cu voioșie.
Una măcar nu sări să-l împungă,
de parcă uitaseră că au ace...

— Zum, zum, sporovăiau ele mol-
com, slavă voinicului care, ajutînd
pe oameni, și-a uitat de sine... Zum,
zum... Stăpîn să ne fie cel care, cu
mîna lui, a făcut să învie cîmpurile
și livezile...

O mare fericire cuprinse pe Pră-
vafefag cînd se apropie de gazde:
din privirea lor iubitoare înțelese

că-i primit ca mire, că bătrîna a găsit, în sfîrșit, ginerele dorit pentru fiica ei.

Dar parcă mai e nevoie să povestesc mai departe ?!

Prăvafefag se însură cu frumoasa fată și trăiră împreună zile îndelungate, iar înțelegerea și dragostea dintre ei nu fu umbrită niciodată, de nici un nor...

GONZA ȘI BOGATANUL CEL ZGIRCIT

Cu mulți ani în urmă trăia într-un sat din Cehia, împreună cu mama sa, un băiețandru, Gonza. Și toate-ar fi fost bune dacă sărăcia nu s-ar fi ținut după ei ca scaiul.

Cînd se făcu mai mărișor și începu să priceapă rosturile vieții, Gonza își strînse frumușel într-o boccea ce brumă de lucrușoare avea, vîrî înăuntru și un codru de pîine uscată și-i spuse maicii sale :

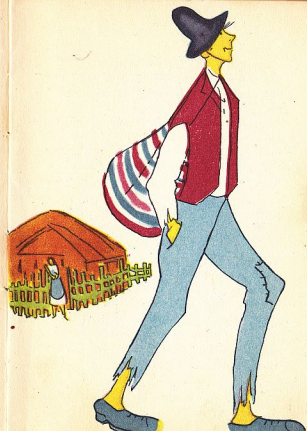
— Rămii cu bine, măicuță... Eu mă duc în lume. Tânăr sînt, voinic sînt, o să mă tocmesc ca argat pe lîngă vreo curte mai înstărită. Am să pun deoparte banii ce-i cîștig și cînd oi strînge o sumă mai acătării, mă-ntorc acasă la tine și apoi, om vedea noi...

— Du-te sănătos fiule, și vezi, pe oriunde te-or duce pașii, n-o uita pe maică-ta care te-așteaptă.

Plecă băiatul. După cîteva zile de umblet, iată că dădu peste un sat. Îl străbătu în lung și-n lat, ochi cea mai cuprinsă gospodărie și bătu la poartă.

— Cine-i acolo? strigă din casă un bătrîn.

— Om bun! răspunse Gonza. Sînt străin de părțile locului și caut de lucru.

— Intră în ogradă! glăsui iar bătrînul. Argați am berechet, dar pentru că zici că vii de departe, hai să stăm de vorbă!

Și cum făcu, cum dresе băiatul, că îl înduplecă pe gospodар, se toc-mi argat și rămase acolo.

A doua zi, dis-de-dimineață, stăpînul începu să strige:

— Hei, Gonza, Gonza! Scoală degrabă și du-te în pădure după vreascuri. Faci cîteva legături bune și cînd ești gata le-aduci pe toate în spinare acasă.

Intr-o clipă Gonza fu îmbrăcat și dădu să plece.

— Să nu zici că-s rău, băiete, strigă după el stăpînul, iacă și merinde! Și-i întinse băiatului o feliuță de pîine subțire, subțire, de te vedeai prin ea.

— Când te-o-mboldi foamea, du-te la un izvor și ține-o în apă, să vezi ce mare se face... Abia ai s-o poți dovedi...

Gonza se duse în pădure, adună o legătură de vreascuri, o așează în dreptul unui izvor, iar el fluierînd și cîntînd ca să-i treacă de urît, ră-tăci în voie după smeură și fragi, ba mai trase și un pui de somn la umbra deasă a copacilor. Spre as-fințit, luă legăturica de vreascuri din apă și hai cu ea acasă.

— Dar celelalte legături unde-s ? țipă la el bătrînul. Că doar ai cutezat să lipsești de-acasă o zi încheiată !

— Ce mai trebuie alte vreascuri ?! se prefăcu mirat Gonza. Cît a fost ziua de lungă, n-am mișcat-o din apa de izvor, așa cum m-ai învățat dumneata cu piinea. De crescut văd

că n-a crescut, dar pesemne că în schimb o să ție multă vreme, cît zece, ori chiar mai multe legături...

Bogătanul, simțindu-se cu musca pe căciulă, se lăsă păgubaș de sfadă, mai ales că în jurul lor se strînseseră slugile toate-n păr, înveselite toate de pățania zgîrcitului. De s-a vindecat sau nu stăpînul de năravul lui, povestea nu mai spune. Un lucru-i sigur : că de-atunci n-a mai avut zile bune în sat ; pînă și copiii îl arătau cu degetul, povestind, rîzînd cu hohote de isprava lui Gonza...

REGELE DIHOR

De-i adevărat ori ba, n-aş putea să ştiu. Ştiu doar că bătrînii din Cehia povestesc cum că, odinioară, găinile zburdau în libertate întocmai ca acum păsările pădurii. Nimeni nu le supăra. Trăiau după capul lor, în familii conduse de către un vajnic cocoş care veghea ca nu cumva să se întîmple vreo strîmbătate în viaţa lor tihnită...

Şi uite-ăşa, scurmînd în pămîntul îmbelşugat, bucurîndu-se de soare

şi de umbră, după cum le era vrea, zilele lor treceau una după alta, într-un şirag de mici bucurii arareori tulburate de cîte un necaz.

Dar iată că într-o zi se întoarse acasă un tînăr cocoş care pornise de unul singur într-o lungă călătorie, să vadă ce se mai petrece prin lume. El aduse vestea nemaiauzită că, în eleşteul vecin, broaştele ţinuseră sfat mare şi hotărîseră că e timpul să-şi aleagă un stăpîn, un crai temut de toată suflarea din jur.

— Ei, şi l-au ales? întrebă găini şi cocoşi, plini de nerăbdare.

— L-au ales pe cocostîrc! vorbi el.

— Mare minune, mare minune! piuiră găinile mai bătrîne.

— Să ştii că broaştele au drep-tate, cîrîi o găinuşă. Aşa cum ne ducem viaţa, parcă are cineva habar

de noi ? Ba îndrăznesc să zic că nici măcar noi nu știm de ce sîntem în stare ! Da, ia să avem colea un stîlp puternic, să vezi cum s-ar mai schimba toate...

— N-am avea frică de nimic...

Se înjgheabă iute un sfat. Toți se înfierbîntaseră. Ce mai tărăboi ! Intr-un tîrziu, cel mai bătrîn dintre cocoși trîmbiță de cîteva ori un cucurigu răgușit, ca să se facă ascultat și cînd larma se mai domoli, prinse să glăsuiască rar și apăsător :

— Ce mai încoace și încolo, văd că în privința asta ne înțelegem cu toții : ne trebuie un cap luminat, domnesc. Vorba e, pe cine s-alegem ? Eu, unul, aș zice să luăm pe cineva de alt neam, puternic și temut, de care toți străinii să știe de frică. Mă gîndesc la Dihor...

— Dihorul să ne fie domn ! Dihorul să fie stăpînul nostru ! strigară toți cocoșii și toate găinile deodată. Și pe loc se alese o solie care să-i ducă Dihorului vestea cea mare.

Se înfățișară Dihorului, care le ascultă păsul cu răbdare, ba dovedi chiar o înțelegere și blîndețe pe care nici nu i-o bănuiseră :

— Mă supun voinței voastre, le spuse el, făcînd o plecăciune. Așa e bine : cel puternic să ajute pe cel slab. N-o să rămînă poiană pe care s-o rîvniți și să nu fie a voastră. N-o să rămînă grămadă de gunoi pe care s-o poftiți și să n-o aveți. Ce viețuitoare mai mici se încumetă să-mi stea împotrivă ? ! Cît despre mine, mă leg să păstrez cu sfințenie libertățile voastre străvechi...

Plecară solii, cu inima ușoară și pasul sprinten. De-acum pas ca vreo

hoțomancă de vrabie să le mai șterpească de sub cioc grăunța găsită de ele, pace ca vreun jder să se mai furișeze neauzit până la cuibar, să le bea ouăte, pace ca vreun uliu să pice din senin și să le înșface vreun pui mai singuratec... Vor cunoaște cu toții colții ascuțiți ai Dihorului, violența și forța lui... Bucuria, siguranța senină, puse stăpânire pe găini și cocoși...

Craiul cel puternic și înțeleghător începu să domnească. Nu avea mai nimic de făcut, dar traiul de fiecă clipă printre păsări, a căror carne o știa atât de dulce și de fragedă, îi stârnea o poftă de-l apuca ameteala. Se stăpîni el ce se stăpîni, dar într-o zi trimise straja cu poruncă să vie la el cocoșii, unul câte unul; voia chipurile să se sfătuiască cu fiecare

în parte în privința sfetnicilor pe care să-i aleagă.

Primul care intră la Luminăția sa fu un cocoșel abia ieșit din rîndul puilor.

— Spune, prietene, îl întrebă Dihorul tam-nesam, așa-i că în preajma mea miroase urît?

— I-adevărat, Puternicia Voastră, nu prea seamănă a mireasmă mirosul ce-l răspîndești, dar noi ne-am învățat cu el, răspunse deschis cocoșul.

— Obrăznicie mai mare ca asta nici că se poate! se răsti Dihorul. Un supus să-și ridice într-atît capul, încît să cuteze a-și batjocori pe regele său?!

Și hop! îi reteză capul preasincerului cocoșel, dintr-o îmbucătură. Încă vreo cinci-șase înghițituri și nici urmă de cocoș: pierise cu pene

cu tot, de parcă n-ar fi fost de cînd e lumea.

— Să vie al doilea cocoș! strigă Dihorul străjii.

— Spune, prietene, îl întrebă el și pe acesta — așa-i că pretutindenii, unde mă aflu, chiar și aici în palat, împrăștii un miros nesuferit?

Uimit de întrebare, cocoșul își privi craiul mai cu luare-aminte. Pe mustăți străluceau cîțiva stropi rubinii, iar pe spate... vai, pe spate, din blana lui cea deasă răsărea o pană din coada cocoșului, care fusese înaintea lui la sfat.

Bănuind că nu-i lucru curat la mijloc, cocoșul începu să tremure ca varga.

— Ahaha! Se vede cale de-o poștă că nu ți-e cugetul curat! Altfel, de ce-ai tremura?! Răspîndesc în jurul meu duhoare, nu-i așa?

— Cum s-ar putea, Maiestate!? Îngăimă ca vai de el cocoșul. Duhoare? Eu simt cel mai îmbietor parfum!

— Fătarnicule! urlă Dihorul. De te-aș lăsa să trăiești, numai de minciuni și fătarnicii te-ai ține! Decît o viață așa de păcătoasă, mai bine lipsă. Și hop! trozni de cîteva ori din fâlci și isprăvi și cu al doilea cocoș.

„Încă unul și numai bine mă satur și eu. Asta da, zic și eu mîncare domnească”, își spuse în sinea sa Dihorul, lîngîndu-și blana cu mulțumire. Strigă iar către straja de-afară:

— Să vină al treilea cocoș, să mă sfătuiască și cu el!

De cum intră, cocoșul chemat — de astă dată mai umblat și mai hîrșit în lume, își dădu seama dintr-o

ochire cum stăteau lucrurile. La întrebarea Dihorului dacă nu simte venind de la el un miros urît, cocoşul răspunse respectuos, fără nici o umbră de sfială ori teamă :

— Ştiu şi eu ce să zic, Maiestate ! Să mă ierte prea cinstita voastră faţă, dar zilele trecute, din nebagare de seamă, am dat într-o băltoacă. De-atunci nu mai scap de guturai. Să mai simt vreun miros — plăcut ori neplăcut — nici pomeală...

Dihorul, care nu se aştepta de loc la un astfel de răspuns, nu izbuti să-şi încropească iute o altă cursă în care să cadă şi cocoşul al treilea. Şi cum după masa cea bună, somnul prinse să-i dea tîrcoale, grăi mola-tec :

— Poţi să pleci, tinere. Am să te chem altă dată...

Cocoşul o zbughi bucuros c-a scăpat teafăr şi povesti păţania şi temerile sale întregului său neam. Teama că fiecăruia poate să-i vină rîndul să-l ospăteze pe Dihor îi încremeni pe toţi. Voiau din inimă să scape de stăpînul ăsta viclean şi necinstit, dar cum să izbutească să-l alunge, cînd era atît de puternic şi gata să le facă de petrecanie ?

Cocoşul care scăpase cu viaţă ca prin urechile acului luă cuvîntul :

— Ascultaţi voi toţi cei de faţă. Pe Dihor noi l-am adus, noi l-am investit cu puteri, tot noi o să-l izgonim. E el puternic, dar şi noi, mulţi şi uniţi. Şi nici cu ciocurile şi cu bătaia aripilor noastre nu-i de glumit. Să mergem la el toţi deodată şi de n-o înţelege de voie, o să înţeleagă de nevoie...

Zis și făcut. Cu toții în cîrd, în șiruri strînse, se îndreptară spre lăcașul domnesc al Dihorului. Cocoșii tipau bătaios, găinile cîrteau.

Trezit din somn pe neașteptate, Dihorul ieși buimac, să vadă ce-i cu larma asta din împărăția sa.

Și ciocurile și aripile își făcură atît de bine datoria, încît regele își uită de demnitatea sa crăiască și o luă la fugă, cu blana numai smocuri-smocuri și coada jerpelită ca vai de lume...

Și iată, așa s-a sfîrșit cu domnia Dihorului asupra găinilor și cocoșilor care de mult, în Cehia, duceau, după cum se povestește un trai tihnit, zburdînd în libertate întocmai ca acum păsările pădurii...

CIINELE INVAȚAT

In vremea în care s-a petrecut povestea noastră, trăia într-un sat de la poalele muntelui un bogătan. Avea avere berechet, dar minte, ba. Și nici cu însușirile sufletului n-o ducea prea bine: i se înmuia inima de dragul cîinilor cu care-și înconjurase gospodăria — chipurile să-i păzească avutul — dar pentru oameni nu cunoștea nici milă, nici înghăduință. Zeci de argați trudeau pe țarinile lui de dimineață pînă seara,

dar trai ca al lor să n-aibă nimenea. Imbucau pe apucate, te miri ce, dormeau doar cîteva ceasuri, și alea chinuite, prin șoproane, sau pe sub polate, iar cît despre simbrje, cine-i vedea fața! În schimb, cîinii stăpînului erau ghiftuiți numai cu carne, trăiți doar în casă și mîngîiați, și lăudați cum nici nu pot să vă spun. Și mai ales pe unul, Azor, bogătanul îl îndrăgise cel mai mult. Il lua oriunde după el, spunînd în dreapta și-n stînga că pricepea tot, mai abilitir ca un om, doar că, vai ce păcat! nu putea să vorbească. Asta era marea jale care-l făcea pe bogătan să lăcrămeze: cum de nu izbutea el, cu toată averea lui, să-l facă pe Azor să vorbească?! Ce mai cîine ar fi ieșit din el. S-ar minuna o lume! Și cît s-ar mai yorbi și de el, și de stă-

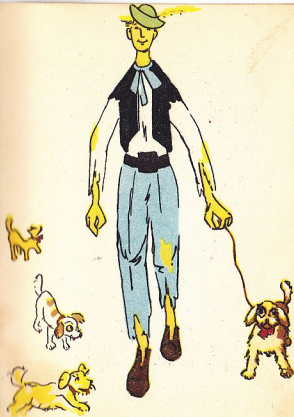
pîn, firește! N-ar precupeți nici un ban pentru o fericire ca asta!

Intr-o zi, tocmai cînd îl apucase iarăși amărăciunea pe stăpîn pentru nedreptatea că doar oamenii vorbesc și cîinii nu, iată că se apropie de el Martin argatul.

— Nu te mai necăji atîta, stăpîne, că-mi rupi inima, nu alta. Știi ce-am auzit deunăzi de la un drumeț de departe? Zicea că dincolo de munte se află un mare învățat care primește la școala lui numai cîini. Ce-i drept, unul și unul. Da' nici cu Azor nu mi-e rușine. Intr-un an, așa zicea drumețul — orice școlar știe să vorbească, ba și să citească, ca pe apă.

— Crezi că l-ar primi și pe Azor? se înfierbîntă bogătanul.

— De primit o să-l primească, dar vorba e, stăpîne, că învățatul

ăsta e cam scump... De-aia și m-am codit să-ți spui. Jupoaie oamenii, nu altceva — așa zicea drumețul.

— Și ce dacă? sări bogătașul. Are și dreptate! Auzi, să vorbească Azor! Păi ăsta e visul meu! Cine-o să mai fie ca mine prin părțile astea?! Aleargă iute, Martine, ia-l pe Azor și du-l la școala aia minunată!

Și nici una, nici două, stăpînul luă din cămară o halcă zdravănă de carne de porc afumată — să aibă bietul Azor pe drum, că aveau de umblat cîteva zile — îi dădu și lui Martin, cu chiu cu vai o jumătate de pîne uscată și, lucru nemaivăzut de nimeni pînă atunci, numără în palma crăpată a argatului o sută de coroa-ne nou-nouțe.

— Dacă n-ajunge atîta, mai faci un drum și-i mai duci, Martine. Și

să-i spui învățatului să aibă grijă de Azor ca de-un copil al lui. Să nu-i lipsească nimic. Cît o fi, plătesc, doar n-o să mă zgîrcesc eu pentru cîinele meu cel mai drag...

Martin, cu Azor după el, luă drumul muntelui. În inima pădurii era căsuța din bîrne a pădurarului — prieten vechi de-al lui Martin. Se abătu pe-acolo Martin și după ce-i povesti gazdei de-a fir în păr totul, lăsă la pădurar pe Azor, mai zăbovi și el ce mai zăbovi și cam la o săptămînă, iată-l că intră singur în ograda bogătanului.

— Mare păcat că n-ai fost cu mine, stăpîne, grăi el către acesta, care aștepta vești de la cîine, cu sufletul uscat de dor și ars de nerăbdare. Să mi-l fi văzut pe Azor! Nici n-am deschis bine ușa clasei și el,

fuga înăuntru, drept în banca întâia — în fața învățatului, de parcă de cînd lumea doar la școală fusese. Zău de n-a rămas și învățătorul cu gura căscată! Parcă-l văd: își scoase ochelarii și dădea din cap, cu mulțumire: „Așa elev, n-am mai văzut! Deștept foc!”

— Vezi c-am avut dreptate? Nu v-am spus eu la toți că nu-i de găsit al doilea cîine ca Azor?

— Dacă n-oi ști dumneata, care-ți petreceai toată ziua cu el, cine să fi știut! îi ținu isonul Martin. Și zice învățatul: „Dă-mi pentru început o sută de coroane și peste, șase luni îmi aduci altă sută. Cîinele, îl lași la mine. Peste un an, cînd va isprăvi școala, o să știe să vorbească mai bine ca noi doi acum. Atunci îl iei acasă.

N-au trecut nici cele șase luni sorocite, că, bogătanul se și grăbi să-l trimită pe Martin să, vadă ce-i cu Azor. Și, bineînțeles, mai trecu în palmele muncite ale argatului încă o sută de coroane.

Martin plecă și, ca mai înainte, nu trecu muntele, ci se opri din nou la pădurar. Îi ajută la treburile gospodăriei și după o săptămînă, cine intra pe poarta cea mare din ograda bogătanului? Martin, vezi bine.

— Ei, ce-i cu Azor? îl zori stăpînul.

— Ce să fie, stăpîne? Învață de rupe cartea, nu altceva. Învățatul mi-a spus că în mai puțin de șase luni să viu să-l iau, dar să... mai aduc niște bani, că-l învață să și scrie.

— Bine, bine, nu-i nimic, doar bani avem berechet cînd e vorba de

Azor. Auzi, și să scrie ! Ciinele meu are să fie primul pe lume ! Ce mai, sînt cineva ! se fălea bogătanul și nimeni în sat nu mai auzea altceva decît despre deșteptăciunea și savantlicul lui Azor.

Martin fu iarăși trimis la școală, de data asta să se întoarcă cu Azor. Dar, la o săptămînă, iată că argatul se întoarse singur înaintea stăpînului.

— Azor ! Unde-i Azor ? strigă acesta.

— Liniștește-te, stăpîne, îi răspunse argatul. Mai bine n-ai mai întreba de el, că nu merită. Ehe, stăpîne, stăpîne, ce zăcea în Azor al nostru ! Abia acum a ieșit la iveală ! Ce-i drept, a învățat el să vorbească, dar ce vorbe îi ies din gură, mai bine n-ar fi învățat ! Spune într-una

că ești un prostănac înfumurat, că tu cu ai tăi ați jefuit tot satul, din tată-n-fiu, că numai din nenorocirea altora ați făcut averea pe care-o ai tu acum... Și ce mai pălăvrăgește! Că atunci când a îmbătrânit tatăl tău, ai făcut ce-ai făcut și l-ai rostogolit în groapă, că pînă și pe sora ta ai înșelat-o la împărțeala averii după bătrîn și că el, Azor, o să vie la judecător, și-o să-i povestească totul. Mărtor mai bun ca el — zice — n-are cum să fie altul : de el, știind că-i necuvîntător, nu te-ai ferit în ticăloșiile tale — doar un dobitoc fără grai n-avea cum să le dea pe față pe toate...

Eu n-am mai putut răbda atîta ocară și lipsă de recunoștință. Așa de rău m-am înfuriat, că pînă să zici pește, i-am legat o piatră de gît și

bîlbîbîc cu el în iaz. Să mai strige și-acolo, dacă-i dă mîna... De-l aduceam, te făcea de rîs, ba cine știe ce-ar mai fi putut să iasă din vorbăria lui...

— Că mare dreptate ai avut, Martine, răsuflă ușurat stăpînul. Na, ține o pîine, s-o duci la copilași, răsplată pentru că m-ai slujit cu credință.

Martin luă pîinea zîmbind și plecă la ai lui. Nu trecu mult și se mută într-alt sat, în alte ținuturi. Se spune că acolo și-ar fi încheiat o gospodărie frumușică și că, în băătăura lui, ar lătra cu rost, i-adevărat — un cîine, leit-poleit cu Azor al stăpînului...

Lei 2

EDITURA TINERETULUI